צריכי דאי מהתם הוה [א] אמינא להדיוט אבל לגבוה אימא לא נפסדינהו לכולהו ואי מהכא הוה אמינא הני [ב] מילי קדשים דמאים אבל חולין דלא מאים אימא איסורי הנאה ליבטלי ברובא צריכא [ג] וניבטלו ברובא וכי תימא חשיבי ולא בטלי הניחא למאן דאמר כל שדרכו לימנות שנינו אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר דתנן [ד] מי שהיו לו חבילי תילתן של כלאי הכרם ידלקו

צריכי דאי מהתם הוה אמינא הני מילי חולין. אבל קדשים אימא ליעביד להו תקנתא לבטיל איסורי הנאה ברובא ונימא יקרבו כי היכי דלא נפסדינהו לגמרי לכולהו [ג]: **ופרכינן וניבטיל ברובא.** [ז]דהא כתיב אחרי רבים להטות (שמות כג): **וכי תימא חשיבי.** הואיל ודרכן למנות: **כל שדרכו לימנות.** שיש בני אדם המקפידין במניינם [ד] ומוכרין במניינם שנינו דלא בטלי בשום כהן משנה דחבילי תילתן שפיר דהא [בהמות] נמי הרבה בני אדם המקפידין [ה] עליהן ומוכרין אותן במנין ואע"פ שיש בני אדם שאין מקפידין כל כך ומוסיפין יתירה או מוכרין העדר יחד: **אלא למ"ד את שדרכו לימנות.** שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם דמוסיף עליהן יתירה ללוקח ולא מוכר בלא מנין הני אין דרכן מיוחד למנין שיש המוסיפין [ו] יתירה או מוכרין העדר בלא מנין: **תילתן.** מין תבלין וחבילין [ז] חשוב מאד שאף טעם העץ שוה לפרי ובלע"ז פינוגר"י:

וליבטלו ברובא. דמטעם בריה אין לומר דלא בטיל דאע"ג דאבר מן החי חשיב בריה (חולין קב.) איסור תערובת דהכא לאו משום אבר מן החי אלא שלא ישחוט ויאכל משום חטאת המתה ושור הנסקל וכי שחיט ליה אזיל ליה איסור אבר מן החי ואיסור חטאת המתה ושור הנסקל אפי' שלם לא חשיב בריה כמו נבילה וחלב ודם דלא הוי בריה ועוף טהור קטן [ח] שלם אם אין בו כזית בשר אין לוקה עליו משום נבילה דלא חשיב בריה דעוף טמא ודאי חשיב בריה דכשאסרו הכתוב אסרו בין גדול בין קטן אע"ג דלית ביה כזית אלא כל שהוא בעלמא וכן גיד הנשה חשיב ליה בריה בפ' גיד הנשה (שם ק.) דכי אמר רחמנא לא תאכל גיד אפילו כל שהוא וכן אבר מן החי חשיב בריה דטעמא דבריה משום דהוי כאילו פירש [ט] בין גדול ובין קטן כדמוכח פ"ג דשבועות (דף כא:) דאמר וכי היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב כו' ופריך והרי מפרש [י] ומשני מפרש נמי כבריה דמי והא דאמר כפ' אלו הן הלוקין (מכות יז.) דקאמר ר"ש אף חטה כברייתה ורבנן ברייה נשמה חשיבא חטה לא חשיבא דמשמע שהדבר תלוי בנשמה והאיכא גיד הנשה דרבנן לדבריו דרבי שמעון קאמרי ליה לדידן טבל לאו בריה הוא דלא דמי למפרש אלא לדידך דמדמית חטה לנמלה לא דמי דנמלה ברייה נשמה וחשיבא ואע"ג דרבנן גופייהו לא חיישי בהאי טעמא קאמרי ליה הכי וכהאי גוונא אשכחן לקמן בפירקין (דף עו.) דאמרינן באברי בעלי מומין רבי אליעזר אומר יעלו וחכ"א לא יעלו ומפרש טעמא דרבי אליעזר משום דכתיב מום בם [יא] הוא דלא ירצו הא ע"י תערובות ירצו והא דקתני רואה אני את בשר בעל מום כאילו הוא עצים לדבריהם דרבנן קאמר להו * אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעצים [ד]: **אלא** למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר. תימה מי גרע שור גדול מאת שדרכו למנות הא אפילו חתיכה בעלמא חשיבא את שדרכו למנות משום דחשובה להתכבד בפני האורחים [כדאמרינן] בפ' גיד הנשה (חולין ק.) וכל הנך י' דברים דחשיבי את שדרכו [יב] לכאורה כבולהו לא חשיב כשור הגדול ועוד דבפ' בתרא דע"ז (דף עד.) חשיב שור הנסקל ואמרי' התם האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור הנאה ולא פריך הניחא למאן דאמר כל שדרכו כו' כדפריך הכא ובנבילה פ' קמא (דף ג.) ובפ' גיד הנשה (חולין ק.) שמע מינה דלכל הפחות חשיב את שדרכו ועוד מדפריך התם דניתני אגוזי פרך ורימוני באדן ולא פריך מחבילי תלתן משמע דחשיב [יג] כששה דברים ונראה לפרש דמשום חטאות המתות פריך הכא למאן דאמר את שדרכו דמשמע אפי' חטאת העוף כדתניא [יד] במס' קינים (פ"ב מ"ג) או שפרח מבין המתות ימותו כולן ואע"ג דקתני במתני' זבחים ועוף לאו בכלל זבח הוא מכל מקום מדקתני כל הזבחים משמע אפי' עוף בכלל וא"ת כיון דהני דע"ז כששה דברים חשיבי אם כן יין נסך דקתני התם היינו חביות סתומות והא תנא ליה גבי ששה דברים ולא הוה ליה למיתנייה כי היכי דלא חשיב ככרות של בעל הבית משום דתנא ליה גבי ששה דברים כדמפרש התם ושמא החמירו ביין נסך לאסור אפי' חביות פתוחות משום דהחמירה עבודת כוכבים משאר איסורין דמטמאה ותופסת דמיה ועוד נראה דאיצטריך למיתני חביות סתומות משום דיין נסך נפקא לן מדברי קבלה ולא כתיבא איסורה באורייתא ומשמע [טו] דהוי כסתם יינם דרבנן וס"ד דבטל ועוד [טז] אשכחן איסור עבודת כוכבים דקיל לרבי אליעזר דאמר יש פדיון לעבודת כוכבים מה שאין כן בשאר איסורים [יז] והשתא אפרש כל הנהו דע"ז היכי חשיבי כששה דברים יין נסך משכחת לה בחביות סתומות עבודת כוכבים בטבעות וכוסות דחשיבי ועורות לבובין כשעשה ממנו כלי נאה אי נמי עבודת כוכבים משום דחשיבא לעובדיה וכן עורות לבובין ואי נמי [יח] כדמפרש בירושלמי [ע"ז פ"ה ה"ב] יין נסך ועבודת כוכבים ועורות לבובים על שם לא ידבק בידך מאומה מן החרם (דברים יג) ואיירי אפילו בחביות פתוחות ושמא לא הביא פסוק זה בירושלמי אלא למימרא דמיניה ילפינן איסורי הנאה בהני תלת וליפורי מצורע מיירי בליפור דרור גדולים וחשיבי שער נזיר בליפרתא כדאי' בסוף תמורה (דף לד.) שעשה צורת ציפור כבגד [יט] מעשה רוקם משער נזיר ויש עוד אחרים משער [כ] היתר ופטר חמור ובשר בחלב ועגלה ערופה וחולין שנשחטו בעזרה בחתיכות הראויות להתכבד דעדיפי מאת שדרכו וחשיבי כאגוזי פרך ואע"ג דלאיסורי הנאה ניינהו חשיב ראוי להתכבד כיון דאי היתה בטילה היתה ראויה להתכבד הלכך לא בטלה והא דאמרי' בסוף הערל (יבמות פא:) דחתיכה של חטאת טמאה במאה של חטאת טהורה תעלה התם אפי' תתבטל לא חשיב ראוי להתכבד בפני אורחים כהנים דאין מחזיקין טובה זה לזה שכולן שוין כדכתיב (ויקרא ז) לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו אבל של חטאת בשל חולין קאמר [כא] התם דלא תעלה דלאו דוקא טהורה בשל חולין דהוא הדין טמאה בשל חולין וכקונטרס פירש ביבמות בטהורות תעלה משום דלהפסד מרובה חששו אבל טהורה בשל חולין הפסד מועט דחזיא לכהנים וזו תימה דכמה איסורי הנאה לא בטלי ולא חיישינן וא"ת אמאי לא חשיב במסכת ע"ז פרוסה של לחם הפנים וחתיכה של חטאת טמאה וחתיכה של קדשים שמתו וי"ל דבקדשים לא קמיירי ומיהו הוה מצי למתני אברי שעיר המשתלח למאן דאסר ביומא (דף סז.) וחתיכה של עיר הנדחת ושער של מת דאסרינן בפ"ק דערכין (דף ז:) וקצת קשה מירושלמי לפי מה שפירשתי דהנהו דע"ז עדיפי מאת שדרכו דמשמע התם דלא הוו אלא י' דברים את שדרכו והכי איתא התם בפ"ג [כב] דמסכת ערלה [ה"ד] דר' יוחנן ור"ל איתפלגון חד אמר י' דברים מקדשין דברי רבי מאיר פי' י' דברים השנויים במשנה שכולם את שדרכו ואחרים [כג] אמרו כל הדברים מקדשין דברי רבי מאיר פי' דכל שדרכו למנות שנינו (וכר) [כד] דאותם י' דברים דקאמר רבי יוחנן היינו אותם ששה דברים דקאמרי רבנן וחבילי תלתן הרי ז' ובגד שצבעו בקליפי ערלה ונתערב באחרים וצובע מלא הסיט בקליפי ערלה וארגו בבגד ואינו יודע איזהו דבתרווייהו תנן התם [כה] כולן ידלקו דברי ר' מאיר ובגד וסיט הרי מילי חשיבי [כו] וסיט חשיב את שדרכו כדאמר התם בירושלמי ואורג מלא הסיט מצמר הבכור בבגד דקתני התם ידלק הבגד קאמר עלה בגמ' [כז] [שם הל"ב] דאית תנא דתני במשנה דברי ר"מ ואית דלא תני דברי ר"מ מאן דתני דברי רבי מאיר אית ליה י' דברים מקדשים פי' שזו היא העשירית ומאן דלא תני דברי ר"מ מנא ליה י' דברים מקדשין פי' אותן עשרה דברים שאמר ר' יוחנן דמקדשי לר"מ דהוו את שדרכו היכן הם ומשני ר"מ כר"ע שמוסיף אף ככרות של בעל הבית והשתא מאי קא קשיא ליה הא איכא כל הנהו דע"ז דמיקדשי אפי' לרבנן וכ"ש לר"מ ועוד דאמר בפ"ג דבכורות (דף כב:) דגיזי בכור בעל מום שנתערבו בגיזי חולין אוסרין בכל שהן א"כ הוו את שדרכו לר' יוחנן ושמא לא מיירי בירושלמי אלא באותם דברים השנויים במסכת ערלה באותה משנה אבל אכתי איכא טובא. וביבמות הארכתי יותר: [כח]**נתערבו** באחרות ואחרות באחרות. ר"ת ל"ג בשום מקום ואחרות באחרות בכהן משנה שבסוף מסכת ערלה ובהנהו דמסכת ע"ז בסוף פרק כל הצלמים גבי אפה בו את הפת כו' וגבי בגד שצבעו בקליפי ערלה ובכמה מקומות כיוצא באלו מדפריך לקמן (דף עד.) על שמואל דאסר ספק ספיקא בעבודת כוכבים מברייתא שמתרת דלא [כט] משכח דקאי כשמואל אלא רבי יהודה שאוסר אפילו בשאר איסורין ספק ספיקא כגון רמוני בדן ושמואל סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ולי הוה גרסינן הכא ובמסכת ע"ז ואחרות באחרות הוה ליה לאיתויי ראייה לשמואל מהנך משניות ולא היה דוחק להביא מברייתא דרבי יהודה ועוד יש לדקדק מגופה דמתניתין דהתם במסכת ערלה (פ"ג מ"ב) גבי בגד שצבעו בקליפי ערלה וגבי תבשיל שבשלו בקליפי ערלה והך דחבילי תלתן קתני נתערבו באחרים וגבי צובע מלא הסיט בקליפי ערלה וארגו בבגד ואינו יודע איזהו וגבי אורג מלא הסיט מצמר בכור בבגד לא קתני נתערבו באחרים והיינו טעמא משום דאם נתערב בשאר בגדים יכול להסיר מכל אחד מלא הסיט ומישתרי מטעם

מסורת הש"ס

א) חולין ק. ביצה ג., ב) ערלה פ"ג מ"ו [illegible] יבמות פא. ועי' ירוש' תרומות פ"י ה"ז, ערלה פ"ג ה"ד, ג) עי' חולין יא., ד) [ע"ע תוס' חולין נו. ד"ה מאי טעמא], ה) ערלה פ"ג מ"א, ו) שייך לע"ב.

שינויי נוסחאות

א] הוה אמינא ה"מ חולין אבל קדשים אימא לא כל"ל (שטמ"ק): ב] כ' פ"י הני דאיסורי הנאה ניגהו אבל הנך דלאו איסורי הנאה ניגהו אימא לא ואי מהכא הו"א ה"מ קדשים דמאיסא אבל להדיוט אימא אפילו איסורי הנאה ליבטלו ברובא צריכי (שטמ"ק): [illegible]

שיטה מקובצת

ויכול אמינא ה"מ חולין דליכא פסידא. כלומר דלא חיישינן להפסידא דחולין הואיל דליכא הפסידא דהקדש אבל לגבי דאיכא הפסידא דהקדש אימא לא כלומר ליבטלו משום הפסידא דקדשים. וה"ה אכתי (אלין) [illegible]

גליון הש"ס

[תוס' ד"ה וליבטלו וכו' אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעצים. וע"ע ערכין דף לג ע"א תוס' ד"ה אי אתה מודה וכו' ועי' לקמן דף קה ע"א תוס' ד"ה וכי תימא וכו']:

◆

מוסף רש"י

שנתערבו בחטאות המתות. דמשמע א' מן הזבחים נתערב בהרבה חטאות המתות, ואפי' א' דהיתר ברובא דאיסור כולן ימותו, ואף אפי' דקאמר, פשיטא לן דכ"ש דכי הוי איסורא יותר עפי לגבי היתר פשיטא דימותו, דהא איסור ריבה: שנתערבו בהן חטאות המתות. שנתערב בהן א' מחטאות המתות, דמשמע דחדא חטאת נתערבה בזבחים כשרים הרבה, ואפי' אחת לאיסור ברובה דהיתר כולן ימותו ולא בטיל חד בתרי: אוסרין בכל שהן. אפי' נתערבו אחד באלף כולן אוסרין למכה אם אינו ניכר: הני מילי לגבוה. דלגבוה מאים ומש"ה לא בטלי וירעו עד שיסתאבו ויאכלם הכהנים, אבל מילתא להדיוט נמי אסורה אימא ליבטל, קמ"ל ימותו דאפי' לגבי הדיוט לא בטיל, דאי בטיל לימא ירעו עד שיומו ויפדו ויאכלם הדיוט: הני הוא. חטאות המתות ושור הנסקל: דאיסורי הנאה ניהנהו. ומש"ה חשיבי ולא בטלי: אבל הני. דמתני' רובע ונרבע דמותרין לאכילה להדיוט, דבהכי עסקינן שרבע או נרבע ע"פ ע"א דאינה נסקלת בכך. או שבעלים הודו ומודה בקנס פטור, אימא ליבטלו קמ"ל מתני': דהדיוט נמי תנא ליה. דאפילו בחולין מהם לא בטלי ברובה בע"ח וכל הנך דחשיבי (תמורה כח.) ואוסרין בכ"ש. כל מקום שנתערבו שם אפי' אחד באלף לא בטיל ואוסרין את כולן: יין נסך. חבית שלא פתוחה: ועבודת כוכבים. צורה שעבדוה ונתערבה באלף צורות שאין עבודת כוכבים (ע"ז עד.): כל שדרכו לימנות שנינו. משמע כל דבר שיש בני אדם המקפידין עליו מפני חשיבותו למוכרו במנין (ביצה ג.) את שדרכו לימנות שנינו. שעשאו מיוחד למנין (יבמות פא.), מיוחד למנין הוא דלא בטל, כגון תבלין, אבל דבר העשוי ליתן בלומד אע"פ שנמנה לפעמים בטל (חולין ק.), דמשמע את המיוחד לכך שאין אדם מוכרו בלומד (ביצה שם):

◆

לעזי רש"י

פינוגר"י. חילבה (גרגרניה יוונית, צמח המשמש לתבלין).

◆

ליקוטים

תלתן, תולבא בלשון ישמעאל והוא מן הזרעונין כמין ערשים והוא מר בתחילתו, וכששורין אותו במים נמתק. (ערוך ע' תלתן)

◆

נוסחאות רש"י כת"י

ויכ"א כדפי' היכא שבכן מאוסו כמין. אם חטאת חטאת ואם עולה עולה ויקח תמות כשיעור דמי היפה שבכולן ויאמר כל מקום שהוא כאן יהא מחולל על מעות אלו: נספרו. וכת אחד: בחולין. כשרים הרבה: יפסדו בחולין לצריכי אותו כמין. נתלאו כלם קדשים ותמרין אחר אלא שאין ידוע מי בעליו של כל אחד ואחד שהרי הוגם הראשון שם בעליו עליו ואין ידוע איזהו ותקנתן מגריה במתמתניתו: קדשים בקדשים מין במינו. חטאת בחטאת עולה בעולה [illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones